

ních a neodpovídá za činy nedovolené. Jinými slovy řečeno: důkaz takového duševního stavu, jaký předpokládá § 1. odst. 1. řádu o zbavení svéprávnosti zbavuje činy člověka normálních účinků právních. Mezi »zuřivými, šílenými a blbými« občanského zákona na straně jedné a mezi »choromyslnými a slabomyslnými« § 1. odst. 1. řádu o zbavení svéprávnosti jest poměr materiální totožnosti. To plyne i z toho, že § 273. byl § 73. řádu o zbavení svéprávnosti zrušen, takže formální zbavení svéprávnosti, které dříve postihovalo »šílené a blbé« — nyní postihuje »choromyslné a slabomyslné«, což jest a přirozeně i musí býti materiálně totéž.

Na právním postavení osob, které jsou následkem duševní choroby nezpůsobilé samostatně svoje věci spravovati, nezměnilo se po stránce práva materiálního nic. § 68. řádu o zbavení svéprávnosti ustanovuje naprosto jasně, že kdo byl přede dnem, kdy tento zákon nabyl působnosti dán pod opatrovnictví následkem neschopnosti, samostatně spravovati svoje věci pro choromyslnost, slabomyslnost, šílenství nebo blbost, rovná se od počátku působnosti tohoto zákona osobě, která byla pro choromyslnost nebo slabomyslnost úplně zbavena svéprávnosti. Vládní výklad k ř. o zb. svépr. docela správně uvádí: »Na občanskoprávních účincích nezpůsobilosti spravovati vlastní věci, pokud jest odůvodněna choromyslností, slabomyslností nebo přechodnou poruchou vědomí, nic se nemění řádem o zb. svépr. ...«

Podstatná úchylnka po stránce práva materiálního nastala jen ustanovením druhého odstavce § 1. ř. o zb. svépr. Pro důležitost textu tohoto pro naši úvahu, uvedu znění v doslovném překladě: »Zletilí, kteří sice nejsou nezpůsobilí spravovati svoje věci, ale pro choromyslnost nebo slabomyslnost k řádné správě svých věcí potřebují podpůrce, mohou býti omezeně zbaveni svéprávnosti.

§ 2. pak praví: »Zletilí mohou dále býti omezeně zbaveni svéprávnosti: 1. jestliže následkem zvykového nadužívání alkoholu (pijácství) nebo nervových jedů vydávají sebe svou rodinu nebezpečí bídy, nebo ohrožují bezpečnost jiných lidí nebo potřebují podpůrce k řádné správě svých věcí.

Není účelem této úvahy, rozváděti rozdíly § 1. odst. 2. a § 2. co do účinků na způsobilost k činům právním. Rozdíly ty jsou a to velmi značné. Ale na to třeba upozorniti, že právní postavení všech omezeně zbavených svéprávnosti rovná se právnímu postavení dospělých nezletilců s jistými zhoršeními, a to: pro choromyslné a slabomyslné — že smí jen se svolením podpůrce a soudou uzavřítí sňatek (dospělým nezletilcům dává svolení soud po vyslechnutí poručníka a ie-li živ manželský otec, stačí svolení jeho. § 49. o. z.) a mohou jen ústně před soudem pořizovati (dospělí od 18 let pořizují svobodně); pro všechny — že podpůrce může soud opatrovnický dáti právo nakládati i tím, co nesvéprávný vlastní prací získá.

Ale oba instituty — omezené zbavení svéprávnosti pro duševní nemoc i pro uvedené závady ve způsobu života — mají to společné, že omezení způsobilosti k činům právním nastane jen formálním aktem soudním, a to od okamžiku, kdy tento akt nabude moci práva. Do té doby jest člověk sice společensky vadný, ale plně a neomezeně svéprávný, dosáhl-li zletilosti. Patří tedy omezené zbavení svéprávnosti do té kategorie, do níž dříve patřila kuratela pro marnotratnost.

Z toho však plyne, že ten, kdo byl po dosažení svéprávnosti (po případě i ve značně pokročilém věku) ome-

zeně zbaven svéprávnosti, mohl do té doby úplně svobodně pořizovati jakmile dosáhl osmnácti let, že mohl také svobodně uzavřítí sňatek po dosažení zletilosti, že zkrátka docela normálně vystupoval v plně svéprávnosti. — Na právní jednání platně provedená arci nemá a nemůže míti zpětného účinku, byl-li později omezeně zbaven svéprávnosti. Kdo by chtěl odporovati právnímu jednání, dříve vykonanému, musil by dokázati, že tu byl nedostatek užívání rozumu ve smyslu starého textu občanského zákona, který (mimo § 273. a II. odst. § 283.) řádem o zbavení svéprávnosti nebyl změněn. Byl by tu nutným důkaz úplné choromyslnosti nebo slabomyslnosti (šílenství, zuřivosti, blbosti) nebo přechodného pomatení smyslu. Důkaz stavu, který později odůvodnil pouze omezené zbavení svéprávnosti naprosto by nestačil. Neepochopitelným způsobem tvrdí se v Hermannově vydání řádu o zbavení svéprávnosti — Manz 1916 — v poznámce 1. na str. 5. že byl-li kdo po dosažení zletilosti omezeně zbaven svéprávnosti pro choromyslnost nebo slabomyslnost — nemohl po dosažení 18 let svobodně pořizovati. Proč by nemohl, když od 18—21 let měl po zákoně neomezenou volnost pořizovací? Správnější by bylo, kdyby byl řád o zbavení svéprávnosti připustil, aby omezené zbavení svéprávnosti nastalo, jakmile nezletilý dosáhl věku osmnácti let. Ale chyba v textu zákona nedá se napravití poznámkou materialí, byť i byla sebe lépe míněna.

Dr. V. ČERNÝ:

O osnově notářského řádu.

(Dokončení.)

Kandidát bez zmocnění může notáře zastupovati při přípravě všech úředních jednání a zřizování soukromých listin.

Domáháme se, aby kandidáti mohli u okr. soudů vystupovati za notáře — obhájce jako jeho zástupci.

Požadujeme resp. požadovali jsme v notářské osnově, aby do seznamu jako kandidát mohl býti zapsán pouze právník, jenž složil tři theoretické státní zkoušky, kdežto vládní osnova chce resp. vyžaduje složení pouze prvých dvou státních zkoušek!

Požadavek stavu jest v zájmu samých kandidátů a nutno na něm trvati!

Aby mohl kandidát býti jmenován notářem, musí vykázáti se pětiletou praxí, z čehož tři roky musí býti praxe čerpaná u notáře jako kandidát notářství.

Aby kandidát byl připuštěn k praktické zkoušce, jest třeba, aby vykázal praxi tříletou, z čehož dva roky musí býti stráveny u notáře v postavení kandidáta notářství.

O zkoušce praktické slibuje vládní osnova zvláštní zákon. Z toho dá se souditi, že zavedena bude jednotná zkouška praktická stejná pro kandidáty všech tří odvětví (soudce, advokáty a notáře), což též jest starý požadavek našeho stavu.

Náměstkem notářovým může býti jmenován kandidát, jenž má kvalifikaci, aby jmenován byl notářem. Není-li takového, stačí kandidát s praktickou zkouškou, třeba neměl tříleté notářské praxe.

Komora královéhradecká navrhuje účelné zařízení: aby totiž u vrchního soudu veden byl seznam náměstků notářství a aby komora měla právo podle

svého výběru jmenovati náměstka pro uprázdněné místo, resp. notáři o náměstka žádajícimu.

Považujeme návrh ten za praktický a soudíme, že i vláda může na něj přistoupiti.

Zastoupení ve sporech. Trváme na zásadě, že zastoupení ve sporech nenáleží pojmově k povolání notářskému a proto souhlasíme s osnovou, aby notář zastupoval u svého soudu a jen tam, kde není dvou advokátů. Žádáme, aby sem bylo pojato ustanovení, že kandidáti mohou notáře při tom zastupovati.

Doklad o tom, že hodně duševní energie bylo marně vyplýváno, tím, že vláda nevezala za základ naší práci, jest dán § 168 odst. 1.

Návrh vládní použil nesprávného překladu Šedivova (§ 75 odst. 1. not. ř.), ač na nesprávnost tu veřejně už v tisku právnickém upozornil p. vicepresident dr. Mokřý a ač naše osnova velmi krásně česky a prostě řekla (§ 143 odst. 4.: »Děje-li se odvolání posledního pořízení spisem notářským, sluší šetřiti ustanovení § 138 až 142, t. j. týchž jako při sepisování notářského testamentu.« Podle vládní osnovy jest smysl § 168 ten, že kdo chce odvolati notářské poslední pořízení, musí tak učiniti zase jen notářským posledním pořízením!

Kdyby se to stalo zákonem, každý notář musil by varovati pořizovatele, aby netestoval ve formě notářského testamentu!

I jinak nám vládní osnova naše pěkné §§ 138—143 o posledním pořízení zhatila v §§ 160 a 163—169. My vedení snahou po jednotné formě odstraňovali jsme protokol ponechávajíc pouze formu spisu, jakožto jedinou přípustnou formu notářského posledního pořízení. Osnova vládní zavádí formální promiskuitu protokolu i spisu notářského.

Osnova vládní má zajímavý § 171. Notář, ověřuje-li výpis z knih obchodních, musí se též přesvědčiti, má-li kniha náležitosti, jež se vyžadují podle zákona k její hodnověrnosti a je-li vedena, jak zákon předpisuje.

To přece jest věc s o u d c o v s k é h o posudku a není přezkoumání takové někdy možné, nehledě k tomu, že notář za to vše podle tarifu může žádati 4 Kč za stránku!

Obor osvědčování jest prohlouben a rozšířen § 1 (m) t. j., že sdělení mělo určitý obsah a bylo odesláno, že místopřísežně byly učiněny údaje o skutečích, stavech, nebo poměrech.

Útraty vyhlášky o uprázdněném místě má něstí podle vládní osnovy komora, kdežto my chceme, aby je nesl jmenovaný notář.

Dále jest celá řada věcí technicko-kancelářských, kde se úplně rozcházíme. Vládní osnova zavádí nové rejstříky a seznamy, na př. seznam o vidimacích, výpisech a překladech, jenž jest úplně zbytečný — a není rejstřík ten ani u soudu veden, dále abecední seznam osob v ověřovacím rejstříku, seznamu listin, peněžní knize uvedených s udáním všech čísel rejstříků, která se na tu kterou osobu vztahují.

Seznamy ty nejsou nutné, stav jejich nutnost nepocítíme. Naopak! Způsobily by jen větší byrokratičnost a zatížení kanceláří a zdražení režie!

Sem spadají velmi četné podrobnosti, jichž výpočet vedl by daleko. Jen příkladem uvádím, že listiny musí býti psány na celé m archu papíru, ač jest jistě nežádavé, aby na př. notářská plná moc byla napsána na půl archu. Též »čistě« má býti napsána listina, když ještě dále stojí též »zřetelně, čitelně a beze zkratk«.

Časové údaje a čísla vůbec, piší-li se poprvé, musejí býti napsána písmeny!

Vládní osnova nepřipustila spis notářský mezi nepřítomnými ve formě 2 spisů, spisu o ofertě a spisu o jejím přijetí, ač jsme otázku propracovali a navrhli v zájmu právního obchodu na základě usnesení notářských kongresů, memorand a literatury!

Originál spisu může býti vydán, souhlasí-li všichni účastníci!

Nesouhlasíme se stylisací § 127 (vyloučení notáře), neboť naše osnova na základě práce našich předchůdců, úvah našich kongresů promemorií i vládních osnov dřívějších otázku tu výstižně formulovala!

Notář nesmí sepsati listinu ve věci, na níž má zájem!! Jen si račte uvážiti: takové kulaté slovo! Notář má přece na každém spisu, jež sepisuje, zájem!

My jsme řekli ve své osnově § 99: »Notář nesmí zříditi listiny notářské, je-li v ní obsaženo ustanovení ku p r o s p ě c h u jeho.«

To už jest určité.

My jsme žádali, aby notář nebyl vyloučen osvědčovati ve věcech společenských, třeba tam měl podíl, ať jde o společenství osobní, ať věcné, nejedná-li za toto společenství, nebo nečiní-li prohlášení za ně, nebo nenakládá-li v listině svým podílem.

Ustanovení toto nebylo vládní osnovou převzato!

Vládní osnova nařizuje zasilání čtvrtletních opisů rejstříků přehlížeje, že rakouské ministerstvo ještě za války povinnost tu zrušilo k úlevě nás a našich kanceláří. Nemá to žádného významu! Jen to zatěžuje agendu.

Notář vůbec musí býti dokonalý a vševedoucí.

On jest povinen projevy stran zcela jasně a určitě sepsati, jako by nestačilo učiniti tak jasně, nebo určitě. Tento verbální pleonasmus není v zákoně dobře na místě, neboť kde každé slůvko má svůj daleko sahající význam! Notář nesmí pojmouti do spisu ustanovení, jež by mohla zkrátiti některého z účastníků, resp. může je tam pojmouti jen, když přes jeho monitoru strany na tom trvají.

Notář musí bráti jen svědky »zcela« hodnověrné, neboť »hodnověrní« nestačí. On nesmí připustiti za svědky osoby, jež mají na spisu zájem, nebo z něho očekávají mohou prospěch § 149 — 2.

Svědci musí býti notáři známi nejen osobně, ale i jménem, § 151.

Notář musí uložit hodnoty bezpečně pod závěrou. Při nynější dobytosti nedobytných pokladen mohla by vzniknouti otázka, kde je vlastně má uložit!?

Notář musí uložit peníze do »bezpečného« peněžního ústavu a opět musí i vinkulovanou knížku »bezpečně« uložit.

Proč se neustanovilo, do jakého peněžního ústavu (na př. spořitelny)?!

V § 1. nás překvapovala slova, »že notář má prováděti úkoly k příkazu vedle soudů, též jiných úřadů.

Pochopili jsme a byla nám správnost našeho názoru potvrzena ministerstvem, že se jedná o Slovensko.

O jazykových předpisech vyhrazuje si pojednati ve zvláštním pojednání.

Nové jest ustanovení § 43, podle něhož může soude v případě nutnosti, dokud není jmenován substitut, sám konati úřad notáře. Navrhovali jsme, aby při notářském testamentu vyloučeny byly předpisy § 591, 594, 595 a 581 obč. zákona, aby nemusil totiž notář se podpisovati jako svědek a aby nebyl vyloučen ze čtení poslední vůle.

Navrhli jsme, aby ti notáři, kteří v den platnosti nového řádu podle svých dekretů mají právo úřadovati i v jiném ve státním jazyku, byli novým řádem samotným, tedy ex lege ustanoveni za tlumočníky jazyka menšinového. Notáři za platnosti nového řádu jmenování musí ovšem obdržeti příslušný dekret.

Velice jsme si zakládali na našem § 60, jehož vzor vzat byl z italského notářského řádu a jenž byl námi opracován a přizpůsoben našim poměrům.

Jest to ustanovení pro notáře nezámožné sociálně spravedlivé, neboť umožňuje mu existenci. Takovému nezpůsobilému notáři nezámožnému přidělila by notářská komora koadjutora-substituta, který by kancelář vedl a o výtěžek její se s notářem dělil. Vládní osnova ponechala dosavadní stav § 169 platného notářského řádu, jež jest v daných hospodářských poměrech příliš krutý!

V partii o poplatcích ukázali jsme v podání na některé nemožnosti, které vládní osnova zaváděla.

Shrneme-li vše, co jsme uvedli, můžeme říci, že vládní osnova při všech svých kladech a přednostech byla by lepší, kdyby se byla přidržela osnovy naší, jež byla vypracována metodou čistě reální a realistickou, odvažující velmi pozorně, co jest v zájmu spravedlnosti a celku!

Rozhodnutí nejvyššího soudu.

Bylo-li co dáno k uskutečnění jakékoliv nedovoleného účelu, třeba i zápůjčkou, nelze toho požadovati zpět.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 26. května 1920 Rv. I 200/20.)

A zapůjčil B-ovi 1000 Kč na podloudné nákupy hovězího dobytka; A věděl k jakému účelu B si peníze vypůjčil, ba on ještě k odkupu takto získaných kusů dobytka B-ovi sám se nabízel.

Žaloba A-ova na vrácení zapůjčených 1000 Kč. B-ovi byla soudem zamítnuta z důvodu, že žalobce umožnil žalovanému uskutečnění nedovoleného účelu, ba napomáhal k tomu, maje sám očividný zájem na tom, aby byl nedovolený účel dosažen.

Nezáleží na formě v jaké se tak stalo, nýbrž účelu k jehož dosažení se tak stalo, neboť nový nadpis v § 1174 obč. z. ob. mluví všeobecně o tom, že to, co bylo dáno k dosažení nedovolenému účelu, nelze požadovati zpět.

Dovolací stížnost proti výroku druhé stolice ohledně odměny vnučeného správce jest vyloučena.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 7. září 1920 R II 254/20.)

Důvody: Dle § 528 odst. 1. c. ř. s. ve znění císařského nařízení z 1./6. 1914 č. 118 ř. z. jest rekurs proti rozhodnutí druhé stolice v otázce útrat nepřipustným, což dle § 78 ex. ř. platí i pro řízení exekuční.

Náklad (útraty) vzešlý s dosažením vnučeného správce sluší považovati za útraty exekuční, poněvadž jsou součástíku veškerých útrat exekučních, které povolením a provedením exekučních prostředků vznikají. Ostatně také majice povahu poplatků — dle § 104 j. ř. — soudem se vybírají. — Taj. nejvyš. s. Chytil.

Uznáno-li otcovství k nemanželskému dítěti, lze jen tehda domáhati se sporem toho, co otec dle zákona plnit jest povinen, poukázali poručenský soud poručníka ku žalobě formálním usnesením, jež, doručeno byvši též nemanželskému otci, nabylo právní moci.

Tímto usnesením jest procesní soudce vázán.

(Plenární usnesení nejvyššího soudu ze dne 27. října 1920.)

V § 16. I díle novely k obč. zákonu sub. II. uvedeno jest: Uznáno-li otcovství, jest na soudu, by sám od sebe stanovil v mimosporném řízení výměru toho, co otec dle zákona plnit

náleží, záviseli však toto rozhodnutí na vyšetření sporných skutečností, jichž prostředky mimo sporného řízení nelze zjistiti, by poukázal poručníka, podatí žalobu.

Důvody: Poukázán-li poručník na žalobu formálně bezvadným a právoplatným usnesením poručenského soudu, jest zjednan nezvratný podklad pro řízení sporné a nelze procesnímu soudu přiznati oprávnění, by zkoumal, zda usnesení poručenského soudu jest či není věcně opodstatněno. Pravda ovšem, že ustanovení posl. odstavce § 42 j. n. k tomuto případu se nevztahuje, majíc na zřeteli případ opačný. Nutno však uvážiti, že zákon ponechává soudu poručenskému na uvážení, zda jest či není s to, by vystačil s prostředky řízení mimosporného. Posouditi věcnou odůvodněnost tohoto výroku přísluší pro případ soudu, jemuž poručenský soud pořadem stolic mimosporného řízení jest podroben, nelze však práva toho přiznati soudu procesnímu, jež není po zákonu povolán k tomu, by rozhodoval o správnosti usnesení soudu poručenského. Právoplatný výrok poručenského soudu jest nezvratitelným podkladem přípustnosti pořadu práva nejen pro účastníky nýbrž i pro soud procesní.

Dr. Pekárek.

Uplatňování nároku proti nedospělé osobě ve smyslu § 1310 všeob. obč. zákoníka předpokládá provedení předchozího sporu proti osobě dozorčí.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 23./3. 1920, č. j. R II 54/20.)

Důvody: Ze srovnání obsahu § 1309 a 1310 obč. z. vyplývá, že škody vzniklé činem nedospělých osob jsou především povinni nahraditi ti, jimž škoda může se přičítati, poněvadž nedohlžely na osoby jim k opatrování svěřené, dále že případné zavinení jejich není v žádné souvislosti ze zavinením nedospělé osoby, nýbrž, že je samostatným a nezávislým na případné subsidiární povinnosti nedospělé osoby a že dle § 1310 obč. z. nárok vůči nedospělé osobě nabývá působnosti teprve tehdy, když jest zjištěno, že nelze dojíti náhrady u osoby dozorčí. Uplatňování nároků proti nedospělé osobě samé předpokládá tedy, že bylo prokázáno, že dozorčí osoba není k náhradě povinna nebo nemůže náhrady poskytnouti. Tato otázka může býti řešena toliko zvláštním sporem, nikoliv jinakým posouzením okolností a nelze opomenuti předchozího sporu omlouvatí tím, že prý také ve sporu proti nedospělé osobě lze zjistiti, jak dalece vyhověla dozorčí osoba povinnosti § 1309 obč. z. jí uložené.

Chytil.

Rozhodnutí nejvyššího správního soudu ve věcech finančních.

Konverse: Z prohlášení, jimž se zvyšuje míra úroková z pohledávky již ověřené listinou, která z důvodů konverse nebyla podrobena stupnicovému poplatku, jest zaplatiti stupnicový poplatek dle výše celé pohledávky.

(Nález ze dne 21. listopadu 1921 č. 9436.)

Poplatek nemovitostní: I. Zpětný převod nemovitosti s kupce zapsaného již za vlastníka na prodávajícího, na základě zrušení smlouvy kupní jejich dohodou podléhá poplatku nemovitostnímu. — II. Přebod nemovitosti s manžela vnučky na jejího děda nepožívá výhody převodu mezi rodiči a dětmi.

(Nález ze dne 25. listopadu 1921 č. 15781.)

Poplatky pozůstalostní: K poklesu hodnoty cenných papírů po dni úmrtí zůstavitelova nelze hleděti.

(Nález ze dne 25. listopadu 1921 č. 15783.)

Poplatek nemovitostní: Úplata za přenechání práva vésti starou firmu nepodléhá poplatku nemovitostnímu. Poplatku tomu podléhá však jako součást kupní ceny zvlášť udaná úplata za okruh zákaznictva, obchodní knihy, seznamy a zápisy a za sdělení jmen dodavatelů.

(Nález ze dne 2. prosince 1921 č. 15824.)

Zvláštní daň výdělková: U spořitelny jest ze zdanění vyloučiti účetní, ale nerealisovaný kursovní zisk jen tehdy, byl-li účetně přikázán zvláštnímu rezervnímu fondu pro ztrátu kursovní.

(Nález ze dne 2. prosince 1921 č. 15828.)

Poplatky dědické: Vyměřila-li finanční správa dědické poplatky z cenných papírů, o nichž nebylo záznamů vídeňské